

UITTREKSEL UIT 'MIDDLESEX', 2002

In de bijzonder boeiende roman 'Middlesex' vertelt Jeffrey Eugenides (o.a.) het verhaal van een Griekse familie die emigreerde naar Amerika.

De scène die hierna volgt gaat over de manier waarop twee bedrijfsmaatschappelijk werkers van de Ford fabriek in Detroit op bezoek komen. Ze hebben blijkbaar als opdracht om na te gaan of de nieuwe werknemer wel leeft en handelt volgens de burgerlijke Amerikaanse patronen.

Het optreden van de controlerende bedrijfsmaatschappelijk werkers speelt zich af begin jaren dertig.

‘Dit is Amerika, hè,’ zei Lefty. ‘Wij zijn nu allemaal Amerikanidhas.’

‘Dit is níét Amerika,’ bracht Zizmo daartegenin. ‘Dit is mijn huis. Hierbinnen leven wij niet zoals de Amerikanidhas. Je vrouw begrijpt dat wél. Zie je haar soms met haar benen over elkaar in de sala zitten om naar de radio te luisteren?’

Er werd op de voordeur geklopt. Zizmo, die een onverklaarbare afkeer van onaangekondigd bezoek koesterde, sprong op en stak zijn hand onder zijn jasje. Met een gebaar maakte hij Lefty duidelijk dat die zich niet moest verroeren. Lina merkte iets en deed haar koptelefoon af. Weer werd er geklopt. ‘Kyrie,’ zei Lina, ‘als ze je kwamen vermoorden, zouden ze dan eerst aankloppen?’

‘Wie gaat er hier iemand vermoorden!’ zei Desdemona, die vanuit de keuken kwam aanhollen.

‘Ach, enkel bij wijze van spreken,’ zei Lina, die meer van haar mans importzaak wist dan ze ooit liet merken. Ze zweefde naar de deur en deed open.

Er stonden twee mannen op de mat met WELKOM erop. Ze droegen een grijs pak, een gestreepte das en zwarte schoenen. Ze hadden korte bakkebaardjes. Allebei hadden ze dezelfde aktetas bij zich. Toen ze hun hoed afnamen, onthulden ze allebei hetzelfde bruine haar met een keurige scheiding in het midden. Zizmo haalde zijn hand uit zijn jasje.

‘Wij komen van de afdeling Maatschappelijk werk van Ford,’ zei de langste. ‘Is de heer Stefanides thuis?’

‘Ja?’ vroeg Lefty.

‘Meneer Stefanides, ik zal u vertellen waarom wij hier zijn.’

‘De directie is van mening,’ vervolgde de kleinste vlot, ‘dat in de handen van sommige mannen een bedrag van vijf dollar per dag wellicht een enorm obstakel vormt op het smalle pad van de deugd, en dat dat hen wellicht tot een gevaar maakt voor de samenleving.’

‘Daarom heeft de heer Ford de regel ingevoerd,’ vervolgde de langste nu weer, ‘dat een man die dat geld niet met overleg en beleid kan uitgeven, het niet dient te ontvangen.’

‘En voorts,’ de kleinste weer, ‘dat wanneer een man die aanvankelijk de indruk wekt dat hij voldoet aan de voorwaarden, later allerlei zwakten ontwikkelt, de onderneming dan bevoegd is zijn aandeel in

de winst in te houden totdat hij zijn leven betert. Mogen we binnenkomen?’

Eenmaal over de drempel ging het tweetal uiteen. De langste haalde een schrijfblok uit zijn tas. ‘Ik ga u enkele vragen stellen als u dat niet erg vindt. Drinkt u, meneer Stefanides?’

‘Nee, hij drinkt niet,’ antwoordde Zizmo voor Lefty.

‘En wie bent u wel, als ik vragen mag?’

‘De naam is Zizmo.’

‘Bent u hier in de kost?’

‘Dit is mijn huis.’

‘Dus de heer en mevrouw Stefanides zijn uw kostgangers?’

‘Jawel.’

‘Dat moet niet. Dat moet niet,’ zei de lange. Wij moedigen onze werknemers aan om een hypotheek te nemen.’

‘Daar werkt hij ook naartoe,’ zei Zizmo.

Intussen was de kleine de keuken in gelopen. Hij lichtte deksels van pannen op, deed de oven open, gluurde in de afvalbak. Desdemona wilde al protesteren, maar Lina legde haar met een vlugge blik het zwijgen op. (Merkt u op, lezer, dat Desdemona’s neus intussen is gaan trekken. Al sinds twee dagen werkt haar reukzin ongelooflijk intens. Allerlei levensmiddelen vindt ze opeens vies ruiken, feta verspreidt de lucht van vuile sokken, olijven die van geitenkeutels.)

‘Hoe vaak wast u zich, meneer Stefanides?’ vroeg de lange.

‘Elke dag, meneer.’

‘Hoe vaak poetst u uw tanden?’

‘Elke dag, meneer.’

‘Waarmee doet u dat?’

‘Met zuiveringszout.’

Nu liep de kleine de trap op. Hij marcheerde de slaapkamer van mijn grootouders in en inspecteerde het beddengoed. Hij ging de badkamer in en bekeek daar de wc-bril.

‘Gebruikt u voortaan dit,’ zei de lange. ‘Dit is tandpasta. Hier hebt u een nieuwe tandenborstel.’

Verbouwereerd nam mijn grootvader de spullen in ontvangst. ‘Wij komen anders uit Bursa,’ legde hij uit. ‘Dat is een grote stad.’

‘Goed de randen van het tandvlees poetsen. De ondertanden in opwaartse richting en de boventanden in neerwaartse.’ s Morgens en

's avonds steeds twee minuten. Laten we eens kijken. Probeert u het maar.'

'Wij zijn heus beschaafde mensen.'

'Moet ik hieruit opmaken dat u dit hygiëneondericht afwijst?'

'Moet u eens horen,' zei Zizmo. 'De Grieken hebben het Parthenon gebouwd en de Egyptenaren de piramiden toen de Angelsaksen nog in beestenvellen rondsjoekten.'

De lange nam Zizmo eens langdurig op en maakte een aantekening.

'Zo?' vroeg mijn grootvader. Hij trok een afzichtelijke grijns en bewoog de tandenborstel op en neer in zijn droge mond.

'Zo is het goed, ja. Prima.'

Nu kwam de kleine weer naar beneden. Hij sloeg zijn schrijfblok open en begon: 'Punt een. Afvalbak in keuken heeft geen deksel. Punt twee. Vlieg op keukentafel. Punt drie. Te veel knoflook in eten. Veroorzaakt maag- en darmklachten.'

(En nu valt Desdemonia de boosdoener op: het haar van de kleine. De lucht van haarolie die daaruit opstijgt maakt haar misselijk.)

'Heel attent van u om hier naartoe te komen om u op de hoogte te stellen van de gezondheidstoestand van uw werknemer,' zei Zizmo. 'We zouden niet graag zien dat er iemand ziek werd, nietwaar? Dat zou de productie kunnen vertragen.'

'Ik zal maar doen alsof ik dat niet heb gehoord,' zei de lange. 'U bent immers geen officiële werknemer van automobielfabriek Ford. U moet ik echter meedelen,' dit weer tegen mijn grootvader, 'meneer Stefanides, dat ik een aantekening zal maken over uw sociale contacten. Ik zal de aanbeveling uitspreken dat u en mevrouw Stefanides uw eigen huis betrekken zodra dat financieel haalbaar is.'

'En mag ik u vragen op welk gebied u werkzaam bent, meneer?' wilde de kleine weten.

'Ik zit in de expeditie,' zei Zizmo.

'Aardig van u, heren, om langs te komen,' merkte Lina nu op. 'Maar neemt u ons niet kwalijk, we zouden juist gaan eten. We moeten vanavond nog naar de kerk. En Lefty moet natuurlijk om negen uur in bed liggen. Hij komt graag fris op zijn werk.'

'Dat is prima. Prima.'

De heren zetten hun hoed op en vertrokken.